Bundel - Parallelsessie raadzaal van 22 juni 2023

Agenda bijlagen

867880 RIB Meicirculaire gemeentefonds 2023.pdf

865990 RIB Integraal Huisvestingsplan 2023-2038 (IHP) in relatie tot de Perspectiefnota 2024-2027 (PPN).pdf

1 Opening

2 I&O Perspectiefnota 2024 gemeente Gorinchem

Onlangs is de perspectiefnota 2024-2027 aangeboden aan de gemeenteraad. Door middel van een presentatie wordt deze toegelicht. Vervolgens kunnen de raadsleden technische vragen stellen.

Perspectiefnota 2024-2027.pdf

3 Sluiting

Afsluiting sessie en vervolgafspraken

20230622 I&O Presentatie Perspectiefnota 2024.pptx

Gemeente Gorinchem

Informatiebrief van het college - nummer Z/23/753434 D-867880

Gorinchem, 1 juni 2023

Onderwerp: Meicirculaire gemeentefonds 2023

Op donderdag 8 juni heeft het college van B&W de Perspectiefnota 2024-2027 aan de gemeenteraad aangeboden. De uitkomsten van de meicirculaire waren hierin nog niet meegenomen. Er is in de perspectiefnota is vooral inzicht gegeven in de te verwachte jeugdzorguitgaven in relatie tot de uitvoering van de hervormingsagenda. Ook is aangegeven wat de benodigde compensatie voor de loon- en prijsontwikkelingen is, om onze kostenstijgingen op te kunnen vangen in de meerjarenbegroting. En er is een indicatie opgenomen van wat de extra rijksmiddelen vanaf 2027 betekenen voor het meerjarenperspectief.

Met deze informatiebrief infomeren we de gemeenteraad over de uitkomsten van de meicirculaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die op 31 mei jl. is gepubliceerd.
We lichten er drie grote ontwikkelingen uit.

Jeugdzorg
Gemeenten en Rijk hebben een principeakkoord bereikt over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd. Voor de jaren 2024 en 2025 stelt het Rijk in deze circulaire extra middelen beschikbaar. De beschikbaarstelling van deze extra middelen voor de jaren 2026 en verder vindt plaats na het advies van een deskundigencommissie en de besluitvorming daarover. Net als voor de extra middelen in 2024 en 2025 geldt dat deze beschikbaar worden gesteld aan gemeenten met uitzondering van de investeringen waarvan is afgesproken deze door het Rijk worden gedaan.
De Hervormingsagenda Jeugd (HAJ) is een akkoord is op hoofdlijnen. Dit vraagt om uitwerking en concretisering. Hierdoor zijn de consequenties (maatschappelijk en financieel) nu nog niet altijd in te schatten. Het Rijk geeft wel aan dat gemeenten in de begroting voor Jeugdzorg rekening moeten houden met besparingen en een lagere raming voor de uitgaven.

In onderstaande tabel is de kostenontwikkeling van de extra middelen weergegeven voor de komende jaren. De feitelijke rijksvergoeding (extra middelen) voor 2026 en verder is nog niet bekend. Er is voor onderstaande tabel uitgegaan van een aflopende rijkvergoeding.

Extra middelen Jeugd (bedragen * 1.000)				
	2024	**2025**	**2026**	**2027**
Extra middelen jeugd meicirculaire	3.105	1.925	1.571	1.470
Inschatting huidige kostenontwikkeling tlv extra middelen	-3.415	-3.415	-3.415	-3.415
Ombuigingen/besparingen	**-310**	**-1.490**	**-1.844**	**-1.945**

Loon- en prijsontwikkelingen in het gemeentefonds

De ontwikkeling van de totale rijksuitgaven is gebaseerd op de keuzes uit het coalitieakkoord Rutte IV en de in de Miljoenennota 2023 opgenomen afspraken tussen het kabinet en de VNG. Op basis van de laatste inzichten van het CPB over de loon- en prijsontwikkeling, wordt bepaald welke bijstelling de gemeenten ontvangen. De geboden compensatie voor loon- en prijsstijgingen blijft achter op ontwikkelingen waar wij als gemeente(n) mee worden geconfronteerd. De belangrijkste ontwikkeling hierin is de recent overeengekomen CAO voor gemeenteambtenaren. De compensatie in de circulaire is gebaseerd op de verwachte kostenstijging voor rijksambtenaren, maar die biedt (op dit moment) dus onvoldoende compensatie voor onze kostenstijging.

In onderstaande tabel is weergegeven wat de loon- en prijsontwikkelingen betekenen voor het meerjarenperspectief:

Loon- en prijsbijstelling gemeentefonds (bedragen * 1.000)				
	2024	**2025**	**2026**	**2027**
Opgenomen in perspectiefnota 2024	5.798	5.798	5.798	5.798
Uitkomsten meicirculaire 2023	4.728	4.589	3.778	3.887
Verschil (tekort)	**1.070**	**1.209**	**2.020**	**1.911**

- Bedragen gebaseerd op eerste doorrekening meicirculaire 2023

Gemeentefonds stijgt structureel vanaf 2027

Vooruitlopend op een nieuwe financieringssystematiek had het kabinet in de septembercirculaire 2022 eenmalig € 1 miljard beschikbaar gesteld voor 2026 ter compensatie van de sterk dalende uitkering uit het gemeentefonds vanaf 2026 ("ravijnjaar"). In de meicirculaire 2023 geeft het Rijk aan dat dit bedrag vanaf 2027 structureel beschikbaar komt. Dit betekent structureel € 2 mln. extra vanaf 2027, hetgeen overeenkomt met het bedrag dat hiervoor is opgenomen in de perspectiefnota.

Conclusie

Op basis van eerdere toezeggingen van het Rijk hadden wij de verwachting dat het Rijk ons voldoende zou compenseren voor de sterk gestegen lonen en prijzen. De geboden compensatie is hiervoor (op dit moment) onvoldoende. Het is onzeker of de septembercirculaire hieraan nog iets gaat veranderen. De uitkomsten van de meicirculaire beïnvloeden het geschetste meerjarenbeeld in de perspectiefnota. Dit ziet er als volgt uit:

Meerjarenbeeld (bedragen * 1.000)				
	2024	**2025**	**2026**	**2027**
Begrotingssaldo PPN 2024	55	4.308	601	24
Effecten meicirculaire 2023	-1.070	-1.209	-2.020	-1.911
Begrotingssaldo na meicirculaire	**-1.015**	**3.099**	**-1.419**	**-1.887**

Er ligt met deze uitkomsten een opgave om bij begroting 2024 te komen met aanvullende voorstellen. In de vergaderingen van 22 juni (I&O) en 6 juli (raadsvergadering PPN) gaan we over deze ontwikkelingen graag met u in gesprek.

Burgemeester en wethouders van Gorinchem,
de secretaris, de burgemeester,

Gemeente Gorinchem

Informatiebrief van het college - nummer Z/20/690598 D-865990

Gorinchem, 14 juni 2023

Onderwerp: Integraal Huisvestingsplan 2023–2038 (IHP) in relatie tot de Perspectiefnota 2024 – 2027 (PPN).

Geachte leden van de raad,

Op 20 april 2023 heeft uw raad het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2023–2038 (IHP) unaniem als richtinggevend beleidskader vastgesteld. Ook heeft u in deze raadsvergadering de vanuit Gorcum Actief ingediende motie IHP aangenomen om prioriteit te geven aan de wettelijke taken voor de onderwijshuisvesting binnen het investerings- en schuldenplafond. Bij de vaststelling van het IHP heeft u besloten om de projecten waarvoor nog geen volledige dekking is te betrekken bij komende perspectiefnota's te beginnen bij de PPN 2024-2027. Namens het college is door wethouder Mager van Onderwijs toegezegd dat uw raad in aanloop naar deze PPN nader wordt geïnformeerd over de opgenomen IHP-investeringen binnen deze nog vast te stellen PPN.

Wij informeren u in deze raadsinformatiebrief over:

1) de huidige onderwijsprojecten in de begroting,
2) de voorliggende IHP-investeringen in de PPN 2024–2027 en
3) de voor de toekomst benodigde IHP-investeringen binnen het uitvoeringsprogramma 2023–2028.

1) Opgenomen onderwijsprojecten in de huidige begroting

Voor de volgende onderwijsprojecten is een investeringsbudget in de begroting opgenomen:

- Vervangende nieuwbouw voor het Gilde Vakcollege Techniek. De bouwfase van dit project wordt momenteel uitgevoerd, € 18.580.000 in begroting;
- Vervangende nieuwbouw voor de sbo Beatrix de Burcht en De Regenboogschool unilocatie Retranchement, €6.609.560 in begroting.
- Renovatie schoolgebouw Dr. Hiemstralaan 24–24a. Dit schoolgebouw is de 'overlooplocatie' voor diverse (toekomstige) IHP-projecten. Sbo Beatrix de Burcht is de eerste school die hier gehuisvest wordt, € 1.950.000 in begroting.
- Renovatie van de dependance basisschool J.P. Waaleschool, Herman de Ruijterstraat 30, € 1.000.000 in begroting, € 288.000 (indexering) in PPN;
- Huisvestingsscenario dat de school voor speciaal onderwijs Yulius Lingewaal College gaat inhuizen bij het Omnia College, € 750.000 in begroting, € 288.000 (indexering) in PPN;
- Benodigde gymcapaciteit beroepencampus, € 1.620.000 in begroting, € 3.450.000 in PPN;
- I_lab definitieve huisvesting in Hoefslag 6, € 3.401.000 in begroting.

Na intensief overleg tussen gemeente, schoolbesturen en ministerie van OCW is tijdelijke huisvesting voor de Internationale Schakelklas voortgezet onderwijs (ISK) mogelijk gemaakt bij het Da Vinci College, locatie Mollenburgseweg. De ISK gaat vanaf het nieuwe schooljaar gebruik maken van een vleugel van het schoolgebouw met een eigen ingang en buitenruimte. Een aanpassing van het gebouw vindt in de zomervakantie plaats. Kosten voor huisvesting ISK worden gedekt uit de van het Rijk ontvangen middelen voor de tijdelijke onderwijshuisvesting

aan ontheemden. In overleg met penvoerder OVO blijft een gedeelte van de ISK het komende schooljaar op de locatie Omnia College. Als de invulling van het gebouw van Omnia College, als onderdeel van het IHP, verder is uitgewerkt kan de ISK als geheel tijdelijk gehuisvest worden in het Da Vinci College.

2) <u>Opgenomen onderwijsprojecten PPN 2024–2027</u>

In de PPN zijn voor de financiering van de onderwijshuisvesting in Gorinchem de volgende posten opgenomen als aanvullingen op de posten die al in de begroting zaten:

- Een jaarlijkse dotatie van € 1 miljoen aan de reserve onderwijshuisvesting (zie hieronder voor een nadere toelichting).
- Indexatie 2024 voor huisvestingsscenario inhuizing Yulius Lingewaal College bij Omnia College.
- Indexatie 2024 basisschool J.P. Waaleschool voor renovatie dependance Herman de Ruijterstraat 30.
- Aanvullend investeringsbudget voor realisatie toekomstig benodigde gymcapaciteit voor de beroepencampus.

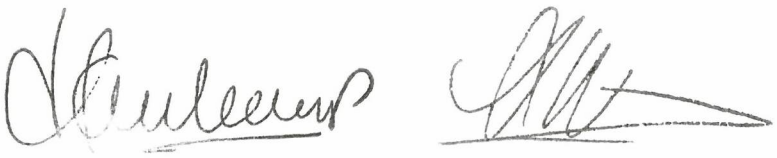
3) <u>Toekomstige onderwijsprojecten binnen het uitvoeringsprogramma 2023-2028</u>

In het raadsvoorstel voor het IHP was uitgewerkt op welke manier we de investeringen voor onderwijshuisvesting willen dekken. In de PPN is dit verder uitgewerkt in een spaarreserve. Voor de financiering van toekomstige projecten wordt er een reserve onderwijshuisvesting opgebouwd en zal de opbrengst van de verkoop van leegstaande schoolgebouwen in deze reserve worden opgenomen. Op korte termijn zijn dat de locaties Lange Slagenstraat/Van Neercasselstraat en het Gilde Vakcollege Techniek.

Per project wordt een gebiedsgerichte integrale businesscase/haalbaarheidsonderzoek uitgewerkt en aan u voorgelegd, dit in nauwe samenwerking met het betreffende schoolbestuur. Uit de businesscase volgt wat het beste huisvestingsscenario is en hier kan een tijdschema aan worden gekoppeld. Dit wordt vervolgens in de financiële cyclus opgenomen.

Op 22 juni 2023 staat een I&O-raadsessie gepland over de PPN. Zoals toegezegd in de raadsvergadering van 20 april 2023 wordt u tijdens deze PPN sessie nader geïnformeerd over hoe het IHP is opgenomen in de PPN. Met deze raadsinformatiebrief bieden we u een handvat voor het dan te voeren gesprek. Wij hopen u hiermee voor nu voldoende informatie te hebben verstrekt.

Burgemeester en wethouders van Gorinchem,
de secretaris, de burgemeester,

Gemeente Gorinchem

Perspectiefnota 2024-2027

Inhoudsopgave

1 Inleiding 2

2 Financiële ontwikkelingen 4

2.1 Technische bijstellingen 5
2.2 Ontwikkelingen gemeentefonds 7
2.3 Ruimtevragers collegeprogramma 8
2.4 Overige ruimtevragers 11

3 Spaarsystemen 16

4 Investeringen 18

4.1 Investeringsplafond 18
4.2 Dekkingsbronnen voor investeringen 19
4.3 Investeringsvoorstellen 20

5 Overige ontwikkelingen 24

6 Bijlagen 26

6.1 Bijgestelde investeringsplanning 26
6.2 Uitgangspunten 28

1 Inleiding

Voor u ligt de Perspectiefnota 2024-2027 van de gemeente Gorinchem. In deze nota laten we zien aan welke ontwikkelingen we de komende jaren werken en welke financiën daarbij horen. Er zijn veel plannen en verschillende ontwikkelingen vragen om inzet van de gemeente. In deze perspectiefnota laten we zien met welke onderwerpen we wanneer aan de slag gaan. We denken dat het met deze perspectiefnota goed is gelukt een balans te vinden tussen de ambities en mogelijkheden.

Met deze perspectiefnota creëren we financiële ruimte om aan de slag te gaan met onze beloften voor Gorinchem. We voeren het collegeprogramma uit. Daarmee investeren we in onze stad. We werken aan kansen voor Gorcumers om een betaalbare, geschikte woning te kunnen vinden. We maken duidelijk wanneer we waar in de stad aan de slag gaan. We werken aan de bereikbaarheid van Gorinchem en aan de klimaatbestendigheid van de stad. We versnellen de verduurzaming van de openbare verlichting en gaan aan de slag met onze gemeentelijke gebouwen. Passend onderwijs en geschikte onderwijshuisvesting hebben onze continue aandacht. Er is aandacht voor het erfgoed, cultuur en kunst in de Allermooiste Vestingstad van Nederland. We leveren goede zorg en ondersteuning voor alle inwoners als zij dat nodig hebben. Aan deze en aan verschillende andere opgaven die we als stad hebben, werken we de komende jaren. We steken de handen uit de mouwen en gaan aan de slag!

Onze stad biedt diverse voorzieningen, voor onze inwoners, de regio en bezoekers van Gorinchem. Wat het college betreft horen het Groot Podium en het zwembad bij die voorzieningen. Op dit moment werken we aan een voorstel over de toekomst van De Nieuwe Doelen. In deze perspectiefnota verhogen we het beschikbare budget hiervoor. Voor het zwembad creëren we financiële ruimte om, na besluitvorming hierover in de gemeenteraad, aan de slag te kunnen met de realisatie ervan.

Door de oplopende schuldenpositie en de gestegen rente, staat er druk op de investeringen van onze gemeente. Het opstellen van deze perspectiefnota was een ingewikkelde puzzel. Op dit moment is het niet mogelijk om voor alle beoogde investeringen voldoende financiële middelen te organiseren. Daarom gaan we sparen voor grote investeringen. We benutten de bestaande reserves die we al hebben, zoals de reserve mobiliteit en de reserve duurzaamheid. Tegelijkertijd vullen we ook de reserves weer voor toekomstige investeringen. We stellen een nieuwe reserve voor onderwijshuisvesting in. Bij meevallers of besparingen storten we een bedrag in deze reserves, om zo te sparen voor toekomstige investeringen. We kijken ook naar mogelijkheden om nieuwe middelen te genereren. Bijvoorbeeld bij de herontwikkeling van vrijkomende gebouwen of gebieden en het versnellen van de uitgifte van Groote Haar.

We staan als gemeente voor verschillende grote opgaves. We doen dat werk als gemeente natuurlijk niet alleen, maar samen met inwoners, bedrijven, organisaties, de regio en iedereen die zich betrokken voelt bij onze stad. Met al deze betrokkenen gaan we dan ook graag aan de slag voor Gorinchem.

Het college van burgemeester en wethouders

Opbouw Perspectiefnota
In hoofdstuk 2 wordt het financiële meerjarenperspectief gepresenteerd, waarbij een financiële samenvatting van de voorgestelde begrotingsbijstellingen wordt gegeven. In paragraaf 2.1 worden de technische bijstellingen in kaart gebracht. In paragraaf 2.2 worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds weergegeven. De financiële uitwerking van het collegeprogramma wordt in paragraaf 2.3 toegelicht, gevolgd door de overige ruimtevragers.
In hoofdstuk 3 gaan we in op de spaarsystemen die we willen inrichten om te sparen voor toekomstige investeringen. Een overzicht van de voorgestelde nieuwe investeringen komt in hoofdstuk 4 aan bod, waarbij ook wordt ingegaan op het investeringsplafond en aanvullende beschikbare dekkingsbronnen.

We sluiten de perspectiefnota af met een hoofdstuk over overige ontwikkelingen, die nu nog niet uitgewerkt zijn, maar wel van invloed kunnen zijn op de begrotingen van de komende jaren.
In de bijlage is een overzicht opgenomen van de investeringen die in de tijd zijn doorgeschoven en die daarmee dus een effect hebben op de kapitaallasten. Verder zijn de uitgangspunten nader toegelicht, die gehanteerd zijn bij bepaling van de omvang van de technische bijstellingen en als zodanig in de begroting 2024 zullen worden verwerkt.

2 Financiële ontwikkelingen

De financiële ontwikkelingen voor 2024 en verder worden in de volgende hoofdstukken uiteengezet. Voorafgaand aan die uiteenzetting geven we een samenvatting van het financieel meerjarenperspectief.

De samenvatting van het financieel meerjarenperspectief ziet er als volgt uit:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Actueel begrotingssaldo	**3.059**	**7.531**	**2.946**	**392**
Technische bijstellingen	-5.572	-6.334	-6.182	-6.168
Collegeprogramma	-1.746	-1.297	-1.196	-1.080
Ruimtevragers	-2.071	-1.938	-1.080	-1.080
Dekkingen				
Verwachte/nodige ontwikkelingen gemeentefonds (m.n. dekking L&P)*	5.798	5.798	5.798	7.798
Actualiseren lopend investeringsprogramma	449	410	177	23
Indexering parkeertarieven	138	138	138	138
Bijgesteld meerjarenperspectief	**55**	**4.308**	**601**	**24**

* De uitkomsten van de meicirculaire zijn nog niet verwerkt in deze perspectiefnota

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de begroting voor 2024 meerjarig sluit met een positief saldo. Dit vormt de basis voor de begroting 2024. Het begrotingssaldo 2025 kan worden betrokken bij de toekomstige investeringsopgaven.

In de volgende hoofdstukken gaan we nader in op de verschillende onderdelen van deze financiële samenvatting.

2.1 Technische bijstellingen

Ieder jaar worden de begrotingsbudgetten geactualiseerd op basis van CAO-ontwikkelingen, areaalontwikkelingen (oppervlakte groen, wegoppervlak etc.) en prijsontwikkelingen. Ook de stijging van het aantal woningen en (eventuele) bijstellingen van tarieven leiden tot financiële aanpassing van de begroting. De basis hiervoor ligt in de ramingen van het Centraal Planbureau, dan wel in de uitgangspunten die gehanteerd zijn bij de meicirculaire.

Voor het jaar 2024 en verder wordt rekening gehouden met de volgende (technische) bijstellingen.

Technische bijstellingen (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Indexen:				
Prijsindex prijsgevoelige budgetten	-537	-541	-518	-517
Loonindex (5,5%+3%)	-2.544	-2.532	-2.401	-2.388
Subsidie-index (5,75%)	-405	-403	-402	-402
Brandstof- en energieprijzen (excl. SGS)	-600	-500	-500	-500
Prijsindex Sociaal domein	-335	-325	-327	-327
Loon- en prijsindex verbonden partijen	-1.758	-1.648	-1.648	-1.648
Rentelasten	-163	-1.060	-1.060	-1.060
Areaalontwikkeling	-34	-34	-34	-34
Overige technische bijstellingen	203	108	108	108
Belastingen en tarieven (m.n. OZB)				
Index	600	600	600	600
Subtotaal technische bijstellingen	-5.572	-6.334	-6.182	-6.168
Actualiseren investeringsprogramma	449	410	177	23
Indexering parkeertarieven	138	138	138	138
Totaal technische bijstellingen	**-4.985**	**-5.786**	**-5.867**	**-6.007**

Indexen
Wij stellen voor om een prijsstijging van 3% voor de prijsgevoelige budgetten en het Sociaal Domein door te voeren. Dit betreft een bijstelling conform de raming van het Centraal Plan Bureau (CPB). Voor de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen (GR) volgen we de begrotingen van die GR, zoals opgenomen in zienswijzestukken die onlangs aan de raad zijn aangeboden. We houden rekening met een stijging van de totale loonsom van 3% in 2024. Omdat de onlangs vastgestelde CAO 5,5% hoger uitviel dan waar we in de begroting rekening mee hadden gehouden, voeren we ook deze correctie door in de budgetten. De hoge inflatie leidt in veel branches tot een hogere loonbijstelling, dan waar ten tijde van het opstellen van de vorige perspectiefnota vanuit werd gegaan.

Brandstof- en energieprijzen
De brandstof- en energieprijzen (gas en elektra) zijn enorm gestegen. Ook voor de gemeentelijke panden, voertuigen en veerboten heeft dit aanzienlijke gevolgen. We houden er voorzichtigheidshalve rekening mee dat we ook de komende jaren nog met hogere kosten geconfronteerd zullen worden. Deze stijging komt dus boven op de reguliere index. De effecten van het in de vaart nemen van de elektrische veerboten waren reeds in de meerjarenbegroting meegenomen.

Rentelasten
De rente op de kapitaalmarkt is het afgelopen jaar enorm gestegen. Dit is voornamelijk het gevolg van het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) om de (hoge) inflatie te drukken. Gezien de investeringsopgave die voor de komende jaren gepland is, leidt dit tot aanzienlijk hogere rentelasten in de begroting. Bij de huidige marktrente loopt het tekort op het rentebudget op tot ca. € 1,8 mln. per jaar (vanaf 2026). Het is onzeker hoe de rente zich verder zal ontwikkelen. We stellen daarom voor om, op basis van de huidige marktrente, voldoende financiële ruimte op te nemen zodat alle geplande (en nieuwe) investeringen in 2024 in uitvoering kunnen worden genomen en de daaruit voorkomende rentelasten in de begroting kunnen worden opgevangen. Dit komt erop neer dat we een bedrag van ca. € 1,1 mln. opnemen vanaf 2025. Op basis van de actuele renteontwikkelingen zullen we bij de begroting 2024 nogmaals bezien hoe deze inschatting zich verhoudt tot de investeringsplanning. Bij de eerstvolgende perspectiefnota zal opnieuw naar de investeringsplanning en de dan actuele marktrente worden gekeken.

Areaalontwikkeling
Voor de toename van de arealen in de openbare ruimte (oppervlakte groen, wegoppervlak verharding, aantal speeltoestellen/-plaatsen, etc.) worden de beheer- en onderhoudsbudgetten jaarlijks geactualiseerd.

Actualiseren investeringsprogramma
De geplande investeringen uit de begroting 2023 zijn integraal beoordeeld qua planning en fasering. Daar waar sprake is van een bijstelling van de planning, leidt dit tot een verschuiving in de kapitaallasten. De effecten daarvan zijn in bovenstaande tabel weergegeven. Voor een overzicht van de investeringen die dit betreft, wordt verwezen naar de bijlagen.

Indexeren parkeertarieven
De parkeertarieven zijn de afgelopen jaren niet aan het inflatiepercentage aangepast. In 2019 heeft de laatste tariefswijziging plaatsgevonden. De parkeerinkomsten bestaan uit opbrengsten van parkeergarages en straatparkeren (belasting). Wij stellen voor de parkeertarieven voor 2024 te indexeren.

2.2 Ontwikkelingen gemeentefonds

De ontwikkeling van het gemeentefonds wordt jaarlijks in de diverse circulaires nader toegelicht. De meicirculaire 2023 vormt een belangrijk kader voor de begroting 2024.

Gemeentefonds (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Structureel maken rijksmiddelen *				2.000
Benodigde compensatie L&P *	5.798	5.798	5.798	5.798
Totaal Gemeentefonds	**5.798**	**5.798**	**5.798**	**7.798**

* De uitkomsten van de meicirculaire zijn nog niet verwerkt in deze perspectiefnota

De inschattingen van het ministerie van BZK in de voorjaarsnota van vorig jaar, en dus ook in de meicirculaire van vorig jaar, op het gebied van loon- en prijsontwikkelingen lagen aanzienlijk lager dan uiteindelijk de werkelijkheid bleek. In de septembercirculaire is aangegeven dat er in de meicirculaire van dit jaar duidelijk zou worden op welke wijze gemeenten hiervoor gecompenseerd zouden worden.

In voorbereiding op deze nota hebben we inzichtelijk gemaakt hoe hoog de compensatie in het gemeentefonds moet uitvallen, om alle verwachte loon- en prijsontwikkelingen van de gemeentelijke budgetten en die van gesubsidieerde instellingen en verbonden partijen te compenseren. Dit is in bovenstaande tabel weergegeven. Tevens is in de voorjaarsnota van het Rijk een aankondiging gedaan dat gemeenten vanaf 2027 mogen rekenen op een structurele bijstelling van het gemeentefonds. In bovenstaande tabel is een de indicatie gegeven van wat dit voor onze rijksuitkering betekent.

In de Najaarsnota 2022 heeft het Rijk aangegeven dat gemeenten en provincies vanaf het voorjaar van 2023 structureel extra middelen krijgen om publieke en maatschappelijke voorzieningen te compenseren voor hoge kosten. Op basis van deze toezegging is onze aanname dat alle loon- en prijsstijgingen die zijn opgenomen in deze perspectiefnota zullen worden gecompenseerd.

De feitelijke uitkomsten van de meicirculaire 2023 zijn dus nog niet verwerkt in deze perspectiefnota. De circulaire verscheen op 31 mei, een paar dagen voor de aanbieding van de perspectiefnota aan de gemeenteraad. Zodra de doorrekening is afgerond, informeren we de gemeenteraad hierover.

2.3 Ruimtevragers collegeprogramma

Op 31 maart 2023 presenteerde het college het collegeprogramma “En nu aan de slag! – Onze belofte voor Gorinchem”. In het collegeprogramma laat het college zien hoe de uitvoering geeft aan het coalitieakkoord en aan welke uitdagingen we willen werken in deze periode. We steken de handen uit de mouwen voor de ontwikkeling van Gorinchem. We weten dat we daarbij keuzes moeten maken in deze bestuursperiode. Plannen die we maken moeten haalbaar, betaalbaar en realistisch zijn. In het collegeprogramma heeft het college laten zien welke keuzes het wil maken door het plannen van onderwerpen. Bepaalde onderwerpen worden op korte termijn opgepakt. Andere onderwerpen pakken we later op.

In deze perspectiefnota maken we verdere keuzes door voor een aantal onderwerpen uit het collegeprogramma budget vrij te maken. Dit alles passend binnen de financiële mogelijkheden die we als gemeente hebben. We kunnen niet voor alle onderwerpen extra middelen vrijmaken. En dat hoeft ook niet altijd. Een deel van de onderwerpen uit het collegeprogramma kunnen we oppakken binnen de financiële middelen die we hebben of door zaken anders te organiseren. In andere gevallen is het wel nodig om aanvullende financiële middelen te organiseren. De begrotingsbijstellingen die daarvoor nodig zijn, zijn in onderstaande tabel opgenomen. De nummering van de onderwerpen verwijst daarbij naar de nummering van de acties in het collegeprogramma.

Nr.	Ruimtevragers (-/- = dekking, bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
	Collegeprogramma				
1	Stadsecoloog (Ruimtelijke ordening 3)	90	90	90	
2	Instrumenten woningmarkt (Wonen en volkshuisvesting 2)	75	75	75	75
3	Versnellen woningbouw (Wonen en volkshuisvesting 3)	100	100	100	100
4	OV-voorzieningen (Mobiliteit 4)	20			
5	Aanvullende OV-lijnen (Mobiliteit 5)	5			
6	Initiatieven minder autogebruik tijdens spits (Mobiliteit 7)	25	25	25	25
7	Pilot elektrische vrachtwagens (Mobiliteit 13)		25	25	
8	Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsvisie (Mobiliteit 14)	10	111	110	109
9	Stadscongiërge (Leefbaarheid en buitenruimte 2)	100	100		
10	Uitvoeren Vestingplan (Erfgoed 6)	50			
11	Project kernwinkelgebied (Economie en arbeidsmarkt 3)	320			
12	Uitvoeringsplan mooiste vesting (Economie en arbeidsmarkt 4)	20			
13	Invoeren toeristenbelasting (Toerisme en citymarketing 1)	13			
14	Uitvoeren werkwijzer wijkgericht werken (Wijkgericht werken 1)	53	106	106	106
15	Uitvoering cultuurvisie (Kunst, cultuur en sport 1)	75	75	75	75
16a	Eén centrale toegang (Zorg en ondersteuning 1)	175	75	50	400
16b	Dekking reserve SD	-175	-75	-50	-400
17	Doorontwikkelen welzijnspunt (Zorg en ondersteuning 2 en 3)	65	15	15	15
18	Vernieuwd ISB (Zorg en ondersteuning 6)			250	250
19	Uitbreiden ISB gelijke kansen jeugd tot 18 jaar (Jeugd 1)	300	300	300	300
20	Eerstelijnsvoorziening huisartsen (Volksgezondheid 1)	25	25	25	25
21	Project BRP op orde (Veiligheid 7)	385	250		
22	Merkenstrategie (Communicatie en participatie 3)	15			
	Totaal	**1.746**	**1.297**	**1.196**	**1.080**

1. Stadsecoloog (Ruimtelijke ordening 3)
We willen de biodiversiteit versterken en stellen daarom een stadsecoloog aan die ons de komende 3 jaar gaat adviseren.

2. Instrumenten woningmarkt (Wonen en volkshuisvesting 2)
We doen een voorstel voor de inzet van instrumenten op de woningmarkt. In de tweede helft van 2023 leggen we een voorstel voor aan de gemeenteraad waarin de instrumenten verder zijn uitgewerkt."

3. Versnellen woningbouw (Wonen en volkshuisvesting 3)
We zetten in het kader van de Nationale Woon- en bouwagenda en de Regionale Realisatieagenda in op het versnellen van de woningbouw, de betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen en op doorstroming. Onderdeel hiervan wordt om naar verwachting voor 1 januari 2026 (verplicht) een volkshuisvestingprogramma op te stellen.

4. OV-voorzieningen (Mobiliteit 4)
We inventariseren bestaande OV-voorzieningen en kijken naar locaties waar aanvullend OV wenselijk is.

5. Aanvullende OV-lijnen (Mobiliteit 5)
We overleggen met de provincie en Qbuzz of zij aanvullende OV-lijnen kunnen exploiteren.

6. Initiatieven minder autogebruik tijdens spits (Mobiliteit 7)
We stimuleren initiatieven die mensen oproepen om op andere manieren te reizen dan met de auto tijdens de spits.

7. Pilot elektrische vrachtwagens (Mobiliteit 13)
We organiseren een pilot voor het stimuleren van kleine elektrische vrachtwagens voor het bevoorraden van de winkels in de binnenstad.

8. Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsvisie (Mobiliteit 14)
We evalueren de Mobiliteitsvisie 2040 en het uitvoeringsprogramma 2020-2023 en stellen een uitvoeringsprogramma voor de periode 2024-2027 op. Daarbij geven we prioriteit aan projecten uit de top 10 van fietsknelpunten en de grootste knelpunten voor voetgangers en fietsers in de binnenstad.

9. Stadscongiërge (Leefbaarheid en buitenruimte 2)
We introduceren een stadsconciërge voor een frisse, schone en gastvrije stad, die de grootste irritaties direct kan oppakken.

10. Uitvoeren Vestingplan (Erfgoed 6)
We voeren het Vestingplan uit, stimuleren nieuwe projecten en houden de kansen voor subsidies in de gaten.

11. Project kernwinkelgebied (Economie en arbeidsmarkt 3)
We verlengen het project Kernwinkelgebied Binnenstad Gorinchem met stimuleringssubsidies in 2024.

12. Uitvoeringsplan mooiste vesting (Economie en arbeidsmarkt 4)
We zetten het uitvoeringsplan Mooiste vesting in 2024 voort, met als doel een aantrekkelijke binnenstad voor bewoners en bezoekers.

13. Invoeren toeristenbelasting (Toerisme en citymarketing 1)
We onderzoeken op welke wijze de toeristenbelasting kan worden ingevoerd in 2025. We voeren deze in als de opbrengsten hoger zijn dan de kosten.

14. Uitvoeren werkwijzer wijkgericht werken (Wijkgericht werken 1)
We leggen voor iedereen vast in een werkwijzer hoe we wijkgericht werken en we voeren de afspraken die we hierin vastleggen uit.

15. Uitvoering cultuurvisie (Kunst, cultuur en sport 1)
We voeren de ingezette cultuurvisie verder uit, met focus op cultureel erfgoed, cultuureducatie en -participatie. Daarbij continueren we de subsidiëring van het internationaal filmfestival en verhogen we de budgetten om de kunst in de openbare ruimte te onderhouden.

16. Eén centrale toegang (Zorg en ondersteuning 1)
We realiseren één centrale toegang voor de Wmo, het sociaal team, Avres en het welzijnspunt, zodat een inwoner zich maar één keer hoeft aan te melden en de ondersteuning krijgt die nodig is.

17. Doorontwikkelen welzijnspunt (Zorg en ondersteuning 2 en 3)
We ontwikkelen het welzijnspunt (inclusief leefstijl) door tot een volwaardig onderdeel van de centrale toegang. We zetten in op een gecombineerde welzijnsvoorziening met partners zoals Gorinchem Beweegt, Jongerenwerk en buurthuizen.

18. Vernieuwd ISB (Zorg en ondersteuning 6)
We maken een vernieuwd Integraal Sociaal Beleid 2025 e.v. en voeren dit uit, waarbij we de financiering van het vorige ISB verlengen.

19. Uitbreiden ISB gelijke kansen jeugd tot 18 jaar (Jeugd 1)
We zetten binnen ons Integraal Sociaal Beleid in op gelijke kansen voor alle kinderen in Gorinchem en breiden dit uit tot 18 jaar.

20. Eerstelijnsvoorziening huisartsen (Volksgezondheid 1)
Om de huisartsen te ondersteunen om de uitrol van de eerstelijnsvoorzieningen over de stad te spreiden doen we onder andere kwalitatief onderzoek naar de eerstelijnsvoorziening.

21. Project BRP op orde (Veiligheid 7)
We verbeteren de leefbaarheid in wijken door te zorgen dat de informatie in de Basisregistratie Personen klopt en we in beeld hebben wie waar woont, om illegale bewoning van leegstaande locaties tegen te gaan.

22. Merkenstrategie (Communicatie en participatie 3)
We stellen een merkenstrategie voor de gemeente Gorinchem op om één sterk, gemeentelijk merk neer te zetten en te versterken. We laten daarmee zien wat de gemeente allemaal doet en zoeken actief de samenwerking op met andere partijen die het merk Gorinchem uitdragen.

2.4 Overige ruimtevragers

Het college stelt voor om voor de komende jaren de volgende begrotingsbijstellingen door te voeren:

Nr.	Ruimtevragers (-/- = dekking, bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
1	Bijstelling garantieprovisie Gevudo /HVC	23	23	23	23
2	Schuttersplein (herstel verzakking via MJOP)	45	45	45	45
3	Gildenplein (herstel dakbedekking via MJOP)	51	51	51	51
4	Bredeschool Dalemplein (exploitatie, onderhoud en MJOP)	53	53	53	53
5	Toenemende licentiekosten	150	150	150	150
6	Kosten verzekeringen	50	50	50	50
7	Kosten accountant	17	17	17	17
8	Digitale toegankelijkheid overheid van kracht (Europese wetgeving)	18			
9	Graaf Reinaldschool 1e inrichting olp meubilair (hvp2024)	35			
10	Omgevingswet, uitvoeringscapaciteit	200	200	200	200
11	Minimabeleid	107	107	107	107
12	Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)	35	35	35	35
13	Ontwikkeling SPUK Sport	100			
14	Groot onderhoud Peterbrug, Visbrug en Korenbrug	674			
	Ontwikkelingen GR'en				
15	Veilig thuis - dienst Gezondheid & Jeugd	8	8	8	8
16	Veiligheidsregio structurele meerkosten	21	21	21	21
	Overige ruimtevragers				
17	Ontwikkeling bezwaar- en beroep belastingen (no cure no pay)	25	25	25	25
18	Lokale heffingen (kwijtscheldingen)	25	25	25	25
19	Verwerking in tarieven belastingen	-50	-50	-50	-50
20	Uitvoering WOZ/BAG	130			
21	Gastvrije Waaldijk (drempels)	35			
22a	Verduurzaming Vastgoed, besparing		-100	-100	-125
22b	Verduurzaming Vastgoed, toevoeging reserve duurzaamheid		100	100	125
23	Verhogen werving- en selectiebudget	60	60	60	60
24	Meerjarenonderhoudsplan Buitensport	185	185	185	185
25a	Lokaal/regionale inzet Hervormingsagenda	1.170	1.170	1.170	1.170
25b	Dekking SD budgetten/meicirculaire/reserve SD	-1.170	-1.170	-1.170	-1.170
26a	Afboeken boekwaarde bestaande verlichting		858		
26b	Besparing als gevolg van verduurzaming openbare verlichting		-185	-222	-261
26c	Toevoeging reserve duurzaamheid		185	222	261
27	Extra ondersteuning raadsvergaderingen	50	50	50	50
28	Klussendienst	25	25	25	25
	Totaal	**2.071**	**1.938**	**1.080**	**1.080**

1. Bijstelling garantieprovisie Gevudo/HVC
De garantstellingsprovisie die jaarlijks wordt ontvangen wordt lager als gevolg van de daling de schulden van HVC waar de gemeente garant voor staat.

2. Schuttersplein (herstel verzakking via MJOP)
Het schoolplein zakt meer dan gemiddeld en zal moeten worden hersteld. Dit is een onvoorziene omstandigheid, de totale herstelkosten worden geraamd op € 1,8 mln. (€ 1,5 mln. excl. btw). Hiervoor wordt een (extra) beroep gedaan op de onderhoudsvoorziening. Het is vervolgens nodig om de jaarlijkse storting te verhogen om voldoende middelen beschikbaar te hebben voor toekomstig onderhoud.

3. Gildenplein (herstel dakbedekking via MJOP)
Het dak van de school heeft op verschillende plekken last van lekkage en als gevolg daarvan is de isolatiewaarde verminderd. Het dak dient daarom eerder dan gebruikelijk vervangen te worden, dit kost ca. € 1 mln. (€ 850.000 excl. BTW). Dit is een onvoorziene omstandigheid, waarvoor een (extra) beroep wordt gedaan op de onderhoudsvoorziening. De jaarlijkse storting in de voorziening moet vervolgens worden verhoogd.

4. Brede school Dalemplein (exploitatie, onderhoud en MJOP)
Brede school Dalemplein was tijdens de laatste vaststelling van het MJOP nog niet opgeleverd en dus nog niet meegenomen in het MJOP. Met deze aanvraag wordt ook de exploitatie van dit pand structureel toegevoegd aan de begroting.

5. Toenemende licentiekosten
In de ICT-sector zijn de tarieven voor met name de licenties meer dan gemiddeld gestegen waardoor de ICT-budgetten niet meer voldoende zijn om de dienstverlening op het gewenste niveau te houden.

6. Kosten verzekeringen
De verzekeringspremies zijn de afgelopen jaren meer gestegen dan de indexering van de budgetten.

7. Kosten accountant
De kosten van de nieuwe accountant zijn bij de aanbesteding hoger uitgevallen waardoor verhoging van de budgetten noodzakelijk is.

8. Digitale toegankelijkheid overheid van kracht (Europese wetgeving)
In Nederland willen we dat openbare voorzieningen toegankelijk zijn voor iedereen. Niet alleen bijvoorbeeld gebouwen en het openbaar vervoer, maar ook overheidswebsites. Daarom is digitale toegankelijkheid belangrijk, én verplicht voor alle overheidsinstanties. Om te voldoen aan deze wettelijke verplichting moeten wij als overheidsinstantie zorgen dat onze websites en apps voldoen aan de wettelijke toegankelijkheidseisen. Om hier een slag in te slaan, is eenmalig een budget van € 18.000 benodigd.

9. Graaf Reinaldschool 1e inrichting olp meubilair (hvp2024)
In verband met de groei van het aantal leerlingen op de Montessorischool heeft het schoolbestuur OVO recht op een wettelijke normvergoeding voor de eerste aanschaf onderwijsleerpakket en meubilair. Deze leerlingen staan ingeschreven bij de Graaf Reinaldschool.

10. Omgevingswet, uitvoeringscapaciteit
De Omgevingswet vereist dat we op een nieuwe manier digitaal gaan samenwerken. Hiervoor heeft iedere gemeente een aantal applicaties nodig (€ 22.000). Naast ICT vraagt de invoering van de Omgevingswet ook om extra uitvoeringscapaciteit in de vorm van een regelanalist en een functioneel beheerder.

11. Minimabeleid
Alle inwoners met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum kunnen gebruik maken van de minimaregelingen en bijzondere bijstand. De uitgaven voor de individuele inkomenstoeslag, collectieve ziektekostenverzekering en de kinderopvang op grond van een sociaal medische indicatie stijgen omdat hiervan meer gebruik wordt gemaakt en omdat de inflatie sterk is toegenomen. Avres, die het minimabeleid voor de gemeente Gorinchem uitvoert, voorziet dat deze hogere uitgaven structureel zullen zijn.

12. Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)
Veel maatschappelijke en organisatorische vraagstukken zijn voor alle gemeenten gelijk. Als gemeenten slim samenwerken op deze collectieve opgaven, houden gemeenten tijd en geld over voor zaken die lokaal belangrijk zijn. Daarom is op initiatief van de VNG de GGU gestart. Via de GGU en het bijbehorende fonds GGU spreken gemeenten standaarden af, kopen gemeenten samen in en werken gemeenten samen aan nieuwe diensten en producten. Denk bijvoorbeeld aan de Informatiebeveiligingsdienst, de gezamenlijke inkoop van ICT en telefonie, het Ketenbureau i-Sociaal Domein en het GGI-netwerk, een beveiligd landelijk datanetwerk voor gemeenten. Elke gemeente draagt bij aan dit fonds.

13. Ontwikkeling SPUK Sport
Ondanks de geluiden dat er een alternatief in het leven wordt geroepen of tot voortzetting wordt besloten voor de regeling Specifieke Uitkering Stimulering Sport, loopt deze regeling formeel per eind 2023 af. Daarom houden wij (vooralsnog) rekening met het feit dat wij de verwachte en geraamde btw-teruggave voor 2024 niet zullen ontvangen.

14. Groot onderhoud Peterbrug, Visbrug en Korenbrug
Uit de schouw in 2021 blijkt dat de drie bruggen over de Linge in het hart van het centrum toe zijn aan een grote onderhoudsbeurt. Om de Peterbrug, de Visbrug en de Korenbrug weer op het gewenste kwaliteitsniveau te brengen is in 2024 een eenmalig budget van € 674.000 benodigd.

Ontwikkelingen GR'en

15. Veilig - thuis dienst Gezondheid & Jeugd
Voor Veilig Thuis wordt een extra inwonerbijdrage gevraagd in verband met de autonome groei van het aantal meldingen. Deze bijdrage is voor het uitbreiden van de ondersteunende functie van het uitvoeringsproces. De hiermee gepaarde lasten bedragen € 100.000. Aangezien Veilig Thuis voor een deel wordt gefinancierd middels een subsidie van centrumgemeenten, zal een deel van de kosten worden verlegd naar de centrumgemeenten (€ 17.600). Dit betekent regionaal een structurele bijstelling van de inwonerbijdrage van € 82.400. Het aandeel voor Gorinchem hierin is € 8.000.

16. Veiligheidsregio structurele meerkosten
De meerkosten voor de Veiligheidsregio komen voort uit de verhoging van de gemeentelijke bijdrage voor het effect nieuwbouw kazerne Papendrecht. Deze verhoging is met ingang van 8 december 2022 ingegaan. Op 8 februari 2021 is ingestemd met het bijgestelde meerjarig investeringsprogramma. Hieraan gekoppeld is de stijging van de gemiddelde kapitaallasten. Het aandeel voor Gorinchem is € 21.000.

Overige ruimtevragers

17. Ontwikkeling bezwaar en beroep belastingen (no cure no pay)
Het aantal bezwaren is de afgelopen jaren toegenomen, waarbij met name de professionele bezwaarmakers met zogeheten "no cure no pay"-constructies mensen verleiden om bezwaar te maken tegen de vastgestelde WOZ-waarde; de grondslag van de gemeentelijke onroerendezaakbelasting (ozb). Deze bezwaarmakers doen vervolgens een beroep op een wettelijke onkostenvergoeding. Door de enorm gestegen aantallen, passen de vergoedingen niet meer binnen de geraamde budgetten.

18/19. Lokale heffingen (kwijtscheldingen) en verwerking in tarieven belastingen
Door de toegenomen kosten voor levensonderhoud, doen meer mensen een beroep op kwijtschelding. Het budget voor kwijtschelding bij de afvalstoffenheffing dient omhoog te worden bijgesteld. Deze zullen worden gedekt door de tarieven van de lokale heffingen.

20. Uitvoering WOZ/BAG
De gemeente voert de Basisregistratie Adressen Gebouwen (BAG). Deze registratie biedt ook een belangrijke grondslag voor de gemeentelijke woz-administratie. Dat is de basis voor de oplegging van de onroerendezaakbelasting. De komende tijd wordt extra ingezet op het actualiseren van deze administraties. Dit is nodig om de ozb-aanslagen met de juiste grondslagen op te kunnen leggen.

21. Gastvrije Waaldijk (drempels)
De dijkweg wordt na de dijkverzwaring compleet opnieuw aangelegd volgens het programma GastVrijeWaalDijk (GVWD). Dit betekent dat alle gebruikers hier welkom zijn en zich als gast dienen te gedragen. Om dit voor snelverkeer af te dwingen zijn er op de bestaande dijkweg al verkeersdrempels aangelegd. Echter dit aantal en de locaties zijn onvoldoende om de maximale snelheid op dit traject af te dwingen. Om deze reden hebben zowel externe als intern partijen bekeken wat noodzakelijk is. Niet alleen om de snelheid te beperken maar ook zorg te dragen dat de politie kan handhaven, wat nu niet het geval is. Om deze reden zijn er op het traject van Gorinchem tot Vuren extra verkeersdrempels ingetekend. Het waterschap vernieuwt de weg en legt het aantal bestaande drempels terug, de gemeente is verantwoordelijk voor het extra deel.

22a-c. Verduurzaming Vastgoed
In het kader van project verduurzamen gemeentelijk vastgoed worden investeringen gepland in diverse gebouwen. De verduurzamingsmaatregelen leiden tot een lager energieverbruik en tot lagere kosten. Samen met de gebruikers wordt bezien op welke wijze de gerealiseerde (financiële) besparingen kunnen worden ingezet om deze in de toekomst weer in te kunnen zetten voor nieuwe maatregelen. Deze netto besparingen vloeien terug naar de reserve duurzaamheid.

23. Verhogen werving- en selectiebudget
De huidige arbeidsmarkt vergt meer tijd en energie om geschikte werknemers aan de gemeente te verbinden. Het huidige budget is niet meer toereikend.

24. Meerjarenonderhoudsplan Buitensport
Het MJOP Buitensport is geactualiseerd. Als gevolg van inflatie en eisen van sommige sportbonden nemen de kosten toe en zal er meer moeten worden gedoteerd om de buitensportfaciliteiten op het huidige niveau te handhaven.

25a/b. Lokaal/regionale inzet Hervormingsagenda
Op 2 juni 2021 zijn er afspraken gemaakt tussen het Rijk en de VNG over een Hervormingsagenda voor het Jeugdstelsel. Deze afspraken volgen op de arbitrage-uitspraak van de Commissie van Wijzen. Tegenover de afbouw van de rijksmiddelen staan de maatregelen uit de hervormingsagenda die moeten leiden tot een (financieel) houdbaar stelsel en dus een besparing. De verwachting is dat dit in 2024 t/m 2026 ook zo zal gaan. De gemeente Gorinchem is, in de lijn van de komende Hervormingsagenda, sinds 2022 al gestart is met een aantal lokale maatregelen. Deze maatregelen lopen ook in 2024 en verder gewoon door. De eerste resultaten zijn positief. De dekking van deze maatregelen wordt verondersteld te komen uit de extra middelen jeugd, die hiervoor bedoeld zijn. Als er geen extra middelen komen vanuit het Rijk, zal binnen de begroting van de gemeente Gorinchem dekking gevonden moeten worden om uitvoering te kunnen geven aan deze maatregelen

26a/b/c. Afboeken boekwaarde bestaande verlichting ten behoeve van vervanging door LED-verlichting
We vervangen in een periode van 2024-2027 waar mogelijk de lampen van onze buitenverlichting door LED-lampen. Hiermee leveren wij een bijdrage aan onze klimaatdoelstellingen door het energieverbruik met 78% te verminderen en de onderhoudskosten af te laten nemen. De restantboekwaarde van de huidige verlichting boeken we versneld af. Met het realiseren van de energiezuinige verlichting, ontstaat een jaarlijks exploitatievoordeel (zowel voor onderhoud als voor energiekosten). Dit voordeel wordt toegevoegd aan de reserve duurzaamheid, waarmee we sparen voor toekomstige duurzaamheidsmaatregelen.

27. Extra ondersteuning raadsvergaderingen
Het aantal ontmoetingen van de raad is de afgelopen jaren toegenomen. Ook is de tijdsinvestering van de ambtelijke ondersteuning voor elke ontmoeting toegenomen. Zo wordt er bijvoorbeeld. extra inzet gevraagd voor het streamen van de ontmoetingen. Om de dienstverlening in de huidige vorm te kunnen blijven aanbieden binnen de wettelijke kaders zoals bijvoorbeeld de arbeidstijdenwet, is uitbreiding van de formatie voor ondersteuning van de raad(svergaderingen) noodzakelijk. De kosten hiervoor bedragen € 50.000 op jaarbasis.

28. Klussendienst
Het ledenaantal van de Klussendienst groeit snel, met 55 nieuwe leden in de eerste drie maanden van 2023. Verwacht wordt dat het aantal leden in 2023 de 1.000 zal overschrijden. Het aantal klussen neemt ook toe. De stichting heeft momenteel onvoldoende financiële middelen vanwege gestegen kosten en een grotere vraag naar klussen. De huidige bezetting is gebaseerd op het ledenaantal van 2018, waardoor leden vaak moeten wachten op hulp. Een verhoging van de subsidie is essentieel om het werk voort te zetten, meer mensen te bereiken en de druk op de professionele zorg te verminderen. Met ingang van 2024 vragen wij € 25.000 om een verhoging van de subsidie mogelijk te maken.

3 Spaarsystemen

In aanloop naar deze perspectiefnota is met de gemeenteraad gesproken over de uitdagingen op het gebied van de gemeentelijke investeringen. Daarbij is ook toegelicht, dat het wenselijk is om op verschillende onderdelen te sparen voor toekomstige investeringen. Met uitsluitend de ruimte voor investeringen vanuit het investeringsplafond, kunnen we de ambities voor de stad niet realiseren. Voor de onderdelen mobiliteit, infrastructuur, onderwijshuisvesting en duurzaamheid richten we daarom een spaarsysteem of bouwen het bestaande spaarsysteem verder uit. We hebben ook gekeken naar de reeds gevormde reserve Sociaal Domein en naar de algemene reserve.

Mobiliteit en infrastructuur
We sparen via de reserve infrastructuur. Het huidige spaarsysteem hiervoor bestaat uit het jaarlijks toevoegen van (eventuele) positieve jaarrekeningsaldi op grondexploitaties aan deze reserve. Daarnaast benutten we een eventuele onderuitputting op de kapitaallasten, doordat investeringsbudgetten eerder zijn gevormd dan dat feitelijk tot uitvoering wordt overgegaan. De saldi op de kapitaallastenbudgetten worden aan het einde van het jaar of bij de turap toegevoegd aan de reserve.

We voegen hieraan toe het systeem om eventuele overschotten op de algemene reserve, nadat bepaald is of de weerstandsratio op orde is, jaarlijks af te romen. We romen af tot een weerstandsratio van factor 2, zodat er ook nog ruimte blijft om de algemene reserve voor andere doeleinden in te zetten. En zo blijft er voldoende ruimte om wijzigingen in de risico-inschatting op te vangen. We gebruiken de overschotten op de algemene reserve voor mobiliteit en infrastructuur en onderwijshuisvesting en voegen dezen toe aan die reserves op basis van de verdeling 50%-50%. Vanzelfsprekend houden we hierbij rekening met de impact op de gemeentelijke schuldenomvang.

Onderwijshuisvesting
Voor onderwijshuisvesting bestond nog geen spaarsysteem. In het volgende hoofdstuk is een nieuwe investeringsreeks opgenomen van € 1 mln. per jaar, die binnen het investeringsplafond past. Hiermee sparen we dus voor de investeringen in de komende jaren. Naar het voorbeeld van infrastructuur creëren we een reserve onderwijshuisvesting waarop eventuele onderuitputting van de kapitaallasten jaarlijks wordt toegevoegd. Verder worden alle (netto-)opbrengsten van herontwikkellocaties van voormalige schoolgebouwen toegevoegd aan deze reserve, voor de komende jaren gaat het dan vooral om de locatie van het huidige Gilde, de Lange Slagenstraat en Stalkaarsen.

Ook aan de (nieuwe) reserve onderwijshuisvesting voegen jaarlijks vanuit (eventuele) overschotten in de algemene reserve 50% van dit overschot toe.

Duurzaamheid
We investeren de komende jaren in diverse verduurzamingsprojecten, zoals de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed en het realiseren van LED-lampen in de openbare verlichting. Het is de bedoeling dat hieruit substantiële besparingen voortkomen op de energielasten. Waar we zelf de gebruiker van de panden zijn, komt deze besparing geheel ten goede van de gemeente, maar we zullen ook kijken naar panden waar andere gebruikers in zitten en hoe de investeringskosten en besparingen uiteindelijk verdeeld worden. Wat er per saldo overblijft wordt jaarlijks toegevoegd aan de reserve duurzaamheid. Bij de openbare verlichting zijn we natuurlijk zelf eigenaar en afnemer van de energie, deze netto besparingen worden geheel toegevoegd aan de reserve.

Reserve sociaal domein
Na de decentralisatie van het sociaal domein in 2015 van de rijksoverheid naar gemeenten is de beleidslijn geformuleerd "middelen voor het sociaal domein, blijven beschikbaar voor het sociaal domein". Vanwege de onzekerheden die de nieuwe taken met zich meebrachten en de (aanzienlijke) korting die op de rijksbudgetten werd doorgevoerd bij decentralisatie, was het verstandig om een financiële buffer te vormen. Eventuele saldi op het (programma) sociaal domein, worden aan het einde van ieder jaar verrekend met deze reserve. In de afgelopen jaren is deze reserve opgelopen tot een bedrag van € 9,1 mln.

Vanuit de provinciale voorschriften rondom structureel begrotingsevenwicht wordt er toegezien op de mate waarop structurele lasten met structurele baten worden gedekt. Reserves worden gezien als incidentele dekkingsmiddelen. Dat betekent dus ook dat wanneer er structurele aanpassingen binnen het sociaal domein nodig zijn, dat hiervoor geen beroep gedaan kan worden op de reserve. Er wordt dan een beroep gedaan op de algemene (structurele) ruimte binnen het meerjarenperspectief. Als deze verhoging van de budgetten aan het einde van het jaar onbenut bleef, werd ook deze ruimte weer toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

Nu we zien dat de omvang van de reserve de afgelopen jaren vooral is toegenomen en dat ook de druk op de beschikbare (incidentele) ruimte voor investeringen toeneemt, hebben we gekeken naar de benodigde omvang van deze reserve. Hierbij willen we zowel voldoende ruimte hebben om onverwachte tegenvallers op te vangen maar ook voldoende ruimte om te investeren in het sociaal domein. Een omvang van de reserve van € 5 mln. is op dit moment voldoende. Daarbij voegen we ook de komende jaren de (eventuele) overschotten toe aan de reserve. We stellen daarom voor om eenmalig het bedrag boven deze € 5 mln. vanuit de reserve sociaal domein over te hevelen naar de algemene reserve, om van daaruit betrokken te worden bij de integrale afweging in deze perspectiefnota.

Algemene reserve
Jaarlijks bezien we bij de jaarstukken hoe de weerstandsratio zich verhoudt tot het door de raad vastgestelde kader (tussen de 1,4 en 2). Wanneer de ratio hoger is dan de factor 2, wegen we bij de eerstvolgende perspectiefnota af hoe we omgaan met dit surplus. De belangrijkste onderdelen van het weerstandsvermogen zijn de algemene reserve en de begrotingssaldi. Het heeft de voorkeur om de begrotingssaldi vrij inzetbaar te houden, immers kan er gedurende het jaar een beroep worden gedaan op dit saldo. Daarbij zou het onwenselijk zijn als door de inzet van een gedeelte van het saldo de weerstandsratio door de ondergrens zakt. Bij de algemene reserve kijken we zowel naar de totale omvang van de reserve, als naar het effect op de schuldpositie. In de in 2021 gepresenteerde aanpak van de schuldpositie is uitgegaan van een algemene reserve van ca. € 27 mln. Zolang de algemene reserve tenminste boven dit bedrag blijft, kan er een beroep worden gedaan op de ruimte daarboven. Indien de inzet van de algemene reserve groter is, dan zal dit direct leiden tot een verhoging van de schuldpositie en toename van de rentekosten (bovenop het gepresenteerde perspectief bij de begroting en jaarrekening).

Op basis van de hiervoor geschetste ontwikkelingen (vrijval vanuit de reserve Sociaal Domein) en met het jaarrekeningresultaat over 2022 van € 3,5 mln., kan er een bedrag van € 7,6 mln. worden ingezet voor de investeringsopgave die in deze perspectiefnota is opgenomen. Dit past binnen de kaders zoals hierboven beschreven.

Verder is het voorstel vanaf volgend jaar bij iedere perspectiefnota, een eventueel overschot op de algemene reserve te reserveren voor mobiliteit en infrastructuur enerzijds en onderwijshuisvesting anderzijds op basis van een verdeling 50%-50%. Deze ruimte wordt dan ook feitelijk overgeheveld naar de desbetreffende bestemmingsreserves (tot een weerstandsratio van 2).

4 Investeringen

In dit hoofdstuk gaan we in op de investeringsopgave voor de komende jaren. In aanloop naar deze perspectiefnota is een beeld geschetst van de uitdagingen op het gebied van de investeringen, in relatie tot de oplopende rentekosten door de sterk gestegen marktrente.

Zwembad
Er is in deze perspectiefnota nog geen investeringsvoorstel opgenomen voor het zwembad. Er loopt een onderzoek naar de mogelijkheden rondom het renoveren van het Caribabad of het bouwen van een nieuw zwembad. Het college vindt een zwemvoorziening voor Gorinchem (en de regio) van groot belang. We creëren met deze perspectiefnota financiële ruimte voor deze investering. Besluitvorming hierover staat gepland in de gemeenteraadsvergadering van september, waarbij er een keuze te maken is uit de verschillende scenario's. Zowel vanuit de begrotingssaldi als binnen het investeringsplafond, resteert hiervoor ruimte die we in het raadsvoorstel zullen betrekken.

Groot Podium
Ook onderschrijft het college het belang van een groot podium voor de stad. Er wordt er toegewerkt naar de besluitvorming hierover. Daarvoor is reeds een investeringsbudget opgenomen in huidige (meerjaren)begroting. De inhoudelijke keuzes die op dit dossier worden gemaakt, zullen van invloed zijn op de hoogte van het benodigde investeringsbudget. In deze perspectiefnota houden we alvast rekening met een bijstelling van het huidige investeringsbudget met € 1 mln., omdat door de gestegen bouwkosten er steeds minder met het vastgestelde budget van € 7 mln. kan worden gerealiseerd. In aanloop naar het voorstel over toekomst van De Nieuwe Doelen, zal duidelijk worden wat er te realiseren is en welke investeringsbedragen daarbij horen.

4.1 Investeringsplafond

Het investeringsplafond heeft als doel de omvang van de gemeentelijke schuldpositie af te bouwen en daarmee het renterisico te beperken. Met het oog op de reeds geplande investeringen uit de begroting 2023 voor de komende jaren (indicatief € 100 mln.) en de daarmee oplopende schuldpositie voor de korte termijn, is het noodzakelijk om bij nieuwe investeringen waar mogelijk gebruik te maken van bestaande/alternatieve dekkingsbronnen, zodat een verdere oploop van de schulden wordt voorkomen.
Bij de Perspectiefnota 2021 is het investeringsplafond vastgesteld op € 5 mln. per jaar. Wanneer dit plafond bereikt is, zijn investeringen alleen financieel haalbaar wanneer er dekking beschikbaar is voor de initiële investering. Conform de gemaakte afspraken, wordt het investeringsplafond jaarlijks geïndexeerd. In de volgende paragrafen is dit verder cijfermatig gepresenteerd en afgezet tegen de aangevraagde investeringsbedragen.

4.2 Dekkingsbronnen voor investeringen

Voordat we ingaan op de nieuwe investeringen voor de komende jaren, gaan we in deze paragraaf in op diverse reserves die de afgelopen jaren zijn gevormd en in hoeverre deze ruimte bieden voor de opgaven in deze perspectiefnota.

Reserves duurzaamheid en infrastructuur
De afgelopen jaren zijn er diverse reserves gevormd met als doel ruimte te creëren voor (toekomstige) investeringsopgaven. Hierbij gaat het dan hoofdzakelijk om de reserve infrastructuur en de reserve duurzaamheid. Deze reserves zijn nog niet volledig beklemd voor concrete investeringen. We stellen daarom voor om de niet beklemde ruimte in deze reserves (€ 4 mln. vanuit de reserve infrastructuur en € 2,8 mln. reserve duurzaamheid) in te zetten voor de investeringsvoorstellen in deze perspectiefnota. Zoals hiervoor beschreven werken we ondertussen ook aan het weer vullen van de reserves voor toekomstige investeringen.

Algemene reserve
Bij de jaarrekening 2022 is de omvang van de weerstandsratio bepaald. Voor een belangrijk deel wordt deze ratio bepaald door de omvang van de algemene reserve. Een tweede belangrijk onderdeel hiervan is de beschikbare begrotingsruimte in het meerjarenperspectief. In de jaarrekening kwam de weerstandsratio uit op 2,19. Wanneer het saldo van de jaarrekening 2022 aan de algemene reserve wordt toegevoegd en € 4,1 mln. vanuit de reserve sociaal domein wordt overgeheveld, komt deze uit op 2,55. Dit is (ruim) boven de vastgestelde bandbreedte van 1,4 tot 2.

Het is mogelijk om een bedrag van € 7,6 mln. vanuit de algemene reserve te betrekken bij de nieuwe investeringen, waarbij de weerstandsratio binnen de door de raad vastgestelde bandbreedte blijft, maar ook zonder dat de schuldpositie (extra) oploopt. Bovendien blijven dan de meerjarige begrotingssaldi vrij beschikbaar voor inzet in deze PPN of op een later moment.

In het investeringsoverzicht in de volgende paragraaf is bij de verschillende investeringen opgenomen op welke wijze deze van dekking zijn voorzien.

4.3 Investeringsvoorstellen

De financiële ruimte voor het doen van investeringen staat de komende jaren onder druk. De in 2021 ingezette weg om de gemeentelijke schulden te verlagen, betekent dat er een beperking zit op de ruimte om nieuwe investeringen te doen. Maar ook de meerjarenbegroting staat onder druk. Er zijn de nodige onzekerheden over de rijksfinanciering vanaf 2027. En tegelijk zien we ook dat het voor de stad nodig is om te blijven investeren, om de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad te borgen of te verbeteren. We zoeken daarom steeds naar de balans van de noodzakelijkheid van investeringen en de financiële mogelijkheden.

In onderstaand overzicht is opgenomen welke investeringsruimte er vanuit de huidige meerjarenbegroting nog beschikbaar is binnen het investeringsplafond en welke nieuwe investeringsvoorstellen we doen voor de komende jaren. Waar mogelijk gebruiken we (eerst) bestaande dekkingsbronnen zoals bestaande reserves zoals toegelicht in de vorige paragraaf, om het beslag op de investeringsruimte zoveel mogelijk te beperken.

Voor het integraal onderwijshuisvestingsprogramma kiezen we voor de variant "sparen". Dat komt erop neer dat we eerst de benodigde investeringsmiddelen bij elkaar sparen en de investering pas uitvoeren op het moment dat de financiële ruimte het toelaat.

In 2024 is het investeringsplafond bereikt. Dat betekent dat we voor de nieuwe investeringen in dat jaar kijken naar aanvullende dekkingsbronnen. Hieronder is te zien op welke wijze deze investeringen van dekking zijn voorzien. Daarmee passen ze ook binnen de afgesproken kaders rondom het afbouwen van de schuldpositie.

Nr.	Investeringen (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
	Beschikbare investeringsruimte Begroting 2022	**0**	**4.047**	**4.399**	**5.486**
	Indexatie investeringsruimte (3%)		121	132	165
	Restant ruimte afgesloten investeringen 2022	517			
	Totaal investeringsbudget	**517**	**4.168**	**4.531**	**5.651**
1	Onderwijshuisvesting IHP				
a	Indexatie lopende investeringen	576			
b	Spaaropgave		1.000	1.000	1.000
c	Gymcapaciteit	1.450	2.000		
2a	Top tien fietsknelpunten	400	300	300	
2b	Dekking reserve infrastructuur	-400	-300	-300	
3a	Herinrichting Mollenburgseweg			250	
3b	Dekking reserve infrastructuur			-250	
4a	Verbeteren fietsvoorzieningen langs de Nieuwe Hoven			1.000	1.000
4b	Dekking reserve infrastructuur			-1.000	-1.000
5a	Verduurzaming vastgoed	1.831	578		375
5b	Dekking reserve duurzaamheid	-1.831	-578		-375
6a	Aankoop voormalig belastingkantoor	p.m.			
6b	Verkoop voormalig belastingkantoor	p.m.			
7	Beschoeiingen en kades	1.629	2.220		
8	Vervanging brug Haagje	140			
9	Verhoging investeringsbudget De Nieuwe Doelen		1.000		
10	Verduurzaming openbare verlichting (LED-verlichting)	522	522	522	522
11	Zwembad			p.m.	
	Autonome ontwikkelingen				
12	Investeringen ICT				361
13	Vervangingsplan inventaris				103
14a	Investeringen GRP			85	1.130
14b	Dekking vervangingsvoorziening			-85	-1.130
15	Openbare verlichting				56
16	Straatmeubilair				95
17	Verkeersborden				43
18	Speelruimteplan				212
19	Vervangen voertuigen en materiaal				139
	Subtotaal investeringen	**4.317**	**6.742**	**1.522**	**2.531**
	Dekking uit surplus Algemene reserve	-3.800	-3.800		
	Ruimte in investeringsplafond	**0**	**1.226**	**3.009**	**3.120**

1a/1b/1c. IHP onderwijsinvesteringen

Voor de renovatie van het schoolgebouw Herman de Ruijterstraat 30 en voor de interne verbouwing van het Omnia College voor het ‘inhuizen’ van Yulius Lingewaal College zijn in een eerder stadium investeringsbudgetten beschikbaar gesteld. Gelet op de gestegen bouwprijzen/inflatie is een prijsindexatie voor zowel de renovatie als voor de verbouwing van € 288.000 benodigd, in totaal dus € 576.000.

De komende jaren wordt een forse investeringsopgave voor de onderwijshuisvesting verwacht. In het raadsvoorstel Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2023 – 2038 hebben wij u een indicatie gegeven van de kosten voor het uitvoeringsplan 2023-2026 en geïnformeerd over de manier waarop wij u de verschillende onderwijsinvesteringen voor zullen leggen en hoe wij om willen gaan met de dekking hiervan in de toekomst. De komende jaren zullen we hiervoor verschillende financiële instrumenten en dekkingsbronnen in moeten zetten. In deze perspectiefnota zijn deze mogelijkheden uitgewerkt. Vanaf 2025 reserveren we hiervoor, binnen de kaders van het investeringsplafond, jaarlijks een bedrag van € 1 mln. voor investeringen in onderwijshuisvesting.
Als gevolg van de uitvoering van de 1e fase beroepencampus dient ook de benodigde gymcapaciteit op orde te zijn. Door de komst van het nieuwe Gilde en de verdere ontwikkeling van de beroepencampus onderzoeken we wat dit betekent voor de toekomstige capaciteitsbehoefte voor bewegingsonderwijs in dit scholengebied. Hiervoor is eerder al € 1,6 mln. (inclusief indexering) beschikbaar gesteld. Wij verwachten voor een nieuwe gymnastiekaccommodatie € 3,45 mln. extra nodig te hebben.

2a/2b Top tien fietsknelpunten
De komende jaren wordt de top tien fietsknelpunten aangepakt. De kosten hiervan worden gedekt uit de reserve infrastructuur.

3a/3b. Herinrichting Mollenburgseweg
De Mollenburgseweg wordt opnieuw ingericht. De investering wordt gedekt uit de reserve infrastructuur.

4a/4b. Verbeteren fietsvoorzieningen langs de Nieuwe Hoven
De fietsvoorzieningen langs de Nieuwe Hoven worden vernieuwd en veiliger gemaakt. Ook hiervoor zetten we de reserve infrastructuur in.

5a/5b. Verduurzaming vastgoed
We verduurzamen de komende jaren het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor zetten we de reserve duurzaamheid in.

6a/6b Aankoop voormalig belastingkantoor
In uitvoering van de motie van de gemeenteraad verwerven we het voormalig belastingkantoor en we verkopen dit ook weer voor verdere ontwikkeling, waardoor dit per saldo geen effect heeft op het investeringsplafond.

7. Beschoeiingen en kades
De benodigde vervangingsinvesteringen Civiele werken onder punt 7 en 8 zijn wel opgenomen in het meerjarenonderhoudsplan Bruggen en Kunstwerken, maar hiervoor zijn nog geen financiële middelen beschikbaar gesteld. Zoals wij in de I&O-behandeling van de Motie Kapitaalgoederen (4 november 2022) met u hebben afgesproken, hebben wij voor de kunstwerken, bruggen en beschoeiingen geïnventariseerd welke op korte termijn vervangen moeten worden. Deze vervangingen leggen wij nu via deze perspectiefnota voor.

Voor de vervanging van de keerwand Dr. J.M. den Uylstraat/ Dr. W. Dreesstraat is in 2024 een voorbereidingsbudget van € 605.000 benodigd en in 2025 een vervangingsbudget van € 2,22 mln. De kade van de Stationsweg en dan met name het kwelscherm langs het Kanaal van Steenenhoek verkeert in slechte staat. Het herstel van de kade vraagt in 2024 een investering van € 389.000. De beschoeiingen van De Wetering in Dalem hebben het einde van de levensduur bereikt en dienen vervangen te worden. Hiervoor is in 2024 een investeringsbudget van € 243.000 nodig. De kades van de Mollenburgseweg en de Valkeniersweg hebben het einde van de levensduur bereikt, zijn in slechte staat en leveren in dat geval (val)gevaar op. De vervanging in 2024 vraagt in 2024 een investering van € 392.000.

8. Vervanging brug Haagje
Vanuit de instandhoudinginspectie in 2022 is er naar voren gekomen dat de brug in wijkpark het Haagje het einde van de levensduur bereikt heeft. Deze brug verkeert in slechte staat en dient in 2024 vervangen te worden. De kosten worden geraamd op € 140.000.

9. Verhoging investeringsbudget De Nieuwe Doelen
Vooruitlopend op de uitkomsten van het onderzoek naar het toekomstperspectief voor de Nieuwe Doelen houden wij rekening met een extra benodigd investeringsbudget van € 1 mln. voor de compensatie van de toegenomen materiaalprijzen, gevolgen inflatie en krapte op de bouwmarkt, etc.

10. Verduurzaming openbare verlichting (LED-verlichting)
Voor de vervanging van de lampen van onze buitenverlichting door LED-lampen in de periode van 2024-2027 is jaarlijks een investeringsbudget van € 522.000 benodigd. Hiermee leveren wij een bijdrage aan onze klimaatdoelstellingen door het energieverbruik met 78% te verminderen en de onderhoudskosten af te laten nemen. Zie ook de toelichting bij de overige ruimtevragers, onder punt 26.

11. Zwembad
De afgelopen maanden is er gewerkt aan verschillende scenario's rondom de toekomst van het zwembad. In de I&O van 17 mei is de gemeenteraad hierover geïnformeerd. Afhankelijk van de keuze die gemaakt wordt uit de verschillende scenario's zal duidelijk worden wat de investeringsopgave is en wat de consequenties zijn voor de jaarlijkse exploitatie. Na het zomerreces wordt een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd, inclusief de financiële consequenties.

12 t/m 19 Autonome ontwikkelingen
Het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) bevat een aantal reguliere vervangingsinvesteringen zoals openbare verlichting, straatmeubilair, verkeersborden, speelruimteplan, vervangen voertuigen en materieel en de investeringen voortkomend uit het speelruimteplan. Hierbij wordt de nieuwe jaarschijf 2027 opgenomen.

5 Overige ontwikkelingen

Naast de nu opgenomen ruimtevragers zijn er diverse andere ontwikkelingen die op termijn mogelijk (meer) geld gaan kosten. Hiervoor worden nog geen aanvragen opgenomen in de perspectiefnota of begroting, maar mogelijk komen deze onderwerpen in de loop van het jaar, bij de begroting 2024 of een volgende perspectiefnota opnieuw aan de orde.

Wmo
In de loop van 2023 verwachten we goed inzicht te hebben in de financiële impact van de nieuwe inkoopafspraken voor zowel Huishoudelijke Ondersteuning als Begeleiding. 2023 is het eerste jaar dat de inkoopafspraken volledig van toepassing zijn. We houden rekening met structurele stijging van de uitgaven. Deels door verdere groei van het aantal gebruikers, verder als gevolg van hogere tarieven als gevolg van indexering (door CAO-afspraken en inflatie). Als gemeente dienen we reële tarieven te hanteren. In de Turap 2023 kunnen we de eerste inzichten delen, mogelijk in combinatie met een eerste voorstel om tussentijds bij te ramen. Bij de jaarrekening 2023 hebben we het beste beeld van de structurele kostenontwikkeling.

Het gebruik van de MolenHopper is nog steeds niet terug op het oude niveau van voor de corona-periode. De gebruikscijfers vertonen wel weer een stijgende lijn. Bij de Turap 2023 verwachten we eenmalig een substantieel bedrag af te ramen. De prognose voor 2024 is nog onzeker, het gebruik in 2023 is daarvoor een belangrijke indicator.

Het kabinet werkt aan een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor Wmo voorzieningen. Verwachte ingangsdatum is 1 januari 2026. Mogelijk drukt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de toekomst de groei van het gebruik van Wmo voorzieningen. De eventuele meeropbrengst van eigen bijdrage, zal worden verrekend met een lagere rijksbijdrage. Dit heeft per saldo geen budgettair effect.

Minimapas/stadspas
In de loop van 2023 verwachten we een goed beeld te hebben van het doel en de financiële impact van een stadspas. Deze stadspas is voor alle inwoners, maar zal ook de mogelijkheid hebben om specifieke regelingen aan inwoners met een laag inkomen aan te bieden. 2023 is het jaar dat we dit gaan onderzoeken en inventariseren. In de Turap 2023 hopen we de eerste inzichten te delen, mogelijk in combinatie met een eerste voorstel om tussentijds bij te ramen. Bij de jaarrekening 2023 hebben we het beste beeld van de structurele kostenontwikkeling

Concordiabrug
In 2026 start Provincie Zuid Holland (PZH) met de vervanging van de Concordiabrug omdat deze brug aan het eind van haar technische levensduur is. De werkzaamheden zullen doorlopen tot medio 2027. PZH is gestart met de voorbereidingen.

Omdat deze brug voor zowel de gemeente Gorinchem als PZH van groot belang is, is het noodzaak dat tijdens het vervangen van de oude brug er een permanente oeververbinding gemaakt wordt in de vorm van een tijdelijke brug. Voor PZH ligt het belang bij de vaarweg, voor de gemeente Gorinchem zijn dit de economische en maatschappelijke (bereikbaarheid en veiligheid) belangen voor inwoners en passanten.

Voor aanpassingen in de tijdelijke situatie heeft PZH een verzoek aan de gemeente Gorinchem gedaan voor het mee financieren van de tijdelijke verbinding voor 50% van de kosten. De kosten van de vervanging van de Concordiabrug zijn geheel voor PZH.

Het ontwerp van de tijdelijke brug en de direct aanliggende infrastructuur is in voorbereiding en het daarmee gemoeide bedrag is nog niet vastgesteld. De kosten van een mogelijke bijdrage voor deze voorzieningen kunnen worden verdeeld over de jaren 2026 en 2027.

Opdrachtverstrekking Sociaal Team 2024 e.v.
Media juni start een aanbestedingsprocedure ten behoeve van de opdrachtverstrekking Sociaal Team per 1 januari 2024. Ons uitgangspunt is dat de kostenontwikkeling in lijn blijft met de bestaande subsidieafspraken maar we houden rekening met financiële risico's. Vanwege indexeringen maar ook vanwege nu al voorzienbare uitbreiding van taken. Ook kan een aanbesteding financieel effect hebben. De omvang van de meerkosten is op dit moment niet kwantificeerbaar.

Zwembad en energielasten Stichting Gorinchemse Sportaccommodaties
In 2022 heeft de gemeenteraad ingestemd met het ondersteunen van SGS voor de hogere energieprijzen. Hiervoor is een reserve ingesteld, waaruit de nadelige gevolgen van de nieuwe energietarieven in 2023 gecompenseerd kunnen worden. Inmiddels is er meer zicht op tegemoetkomingen van het Rijk, de exploitatieresultaten van SGS en is er sprake van een daling van de energieprijzen. Na het zomerreces wordt een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd over de toekomst van het zwembad. Daarbij wordt de relatie gelegd met het effect van deze ontwikkelingen op de gevormde reserve.

6 Bijlagen

6.1 Bijgestelde investeringsplanning

In deze bijlage is een overzicht opgenomen van de investeringen die in de tijd verschoven zijn. De financiële gevolgen daarvan zijn in het meerjarenperspectief opgenomen.

Onderstaande tabel bevat de investeringen die in de tijd verschoven zijn, waardoor incidentele ruimte vrijkomt.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Investeringsbedrag (netto)	planning uitgaven was	planning uitgaven wordt	start afschrijving
Uitbreiding parkeergarage Kweeklust	3.604	2023	2025	2026
Voorzieningengebouw Kriekenmarkt	2.015	tm 2023	tm 2024	2025
Herinrichting Banneweg 2019 *	1.795	tm 2023	tm 2025	2026
Mobiliteit 2020	450	2023	2024	2025
Mobiliteit 2021 *	1.360	2023	2026	2027
Mobiliteit 2022 *	1.010	2024	2026	2027
Mobiliteit 2023*	15.564	tm 2025	2026 en 2027	2028
Mobiliteit 2023*	7.051	tm 2026	2027	2028
Cultuurhuis 2019	5.600	2023	2025	2026
Cultuurhuis inrichting 2019	1.400	2023	2025	2026
Herinrichting Haarsekades*	2.350	tm 2023	tm 2024	2025
Herinrichting banneweg Stadhuisplein en Piazza	750	tm 2026	tm 2025	2026
Riviercruisevaarsteiger	550	2023	2024	2025
G-Noord station	2.376	tm 2024	tm 2027	2028
G-Noord: infra halte G-Noord overweg/ nwe Haarweg	3.155	tm 2025	tm 2027	2028
G-Noord: aanpassing haarweg/opwaardering Vlietskade	275	tm 2025	tm 2027	2028
IHP Yulius VO huisvesting JP Waale*	1.000	2023	tm 2024	2025
IHP Vo Yulius Lingewaal college*	750	2025	2024	2025
Verbouwing Hoefslag 6 t.b.v. I_lab*	676	2023	2024	2025
Inrichting Hoefslag 6 t.b.v. I_lab*	125	2023	2024	2025
Openbare ruimte t.b.v. I_lab*	450	2023	2024	2025
Vestingplan 2020 Bastion VIII	150	tm 2023	tm 2024	2025
Meekoppelkans Ravelijn*	311	tm 2023	tm 2024	2025
Meekoppelkans Woelsewaard parkeren*	68	tm 2023	tm 2024	2025
Meekoppelkans Woelsewaard struinpad*	36	tm 2023	tm 2024	2025
Openbare ruimte Gorinchemse martelaren*	220	2023	2024	2025
Caribabad chloor- en zuurvat*	150	2023	2024	2025
VW transporter 2023	48	2023	2024	2025
Ontstopper 2023	59	2023	2024	2025
Hitachi 2023	36	2023	2024	2025
VW transporter 2023 (2)*	36	2023	2024	2025
Uitbreiding en verbouwing Elzenhof*	50	2023	2024	2025
Hard en software 2023 *	479	2023	2024	2025
Vervangingsplan inventaris 2022	112	2023	2024	2025

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Investeringsbedrag (netto)	planning uitgaven was	planning uitgaven wordt	start afschrijving
Vervangingsplan inventaris 2023*	179	tm 2023	2025	2026
Warmtenet stadhuis*	1.092	tm 2023	tm 2025	2026
Totaal	**55.332**			

* De afschrijvingslasten van deze investeringen worden geheel of gedeeltelijk gedekt vanuit de afschrijvingsreserve.

6.2 Uitgangspunten

Met het vastleggen van de uitgangspunten voor het opstellen van de Begroting geeft de raad aan met welke percentages, indexeringen, etc. de in de begroting opgenomen budgetten, tarieven en dergelijke worden aangepast en doorgerekend, om op basis daarvan een zo reëel mogelijk (begrotings)perspectief te kunnen schetsen. De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd:

1. CAO-loonstijging: CAO aanhouden, vooralsnog wordt gerekend met een stijging van de loonkosten van 8,5%;
2. Prijsstijging: 3,0% conform raming CPB;
3. Ten aanzien van gesubsidieerde instellingen een stijging van 5,75% aanhouden;
4. Voor de tarieven voor onroerende en roerende zaakbelasting, precariobelasting, leges (voor zover niet aan een maximum gebonden), begrafenisrechten en marktgelden geldt het gemiddeld indexcijfer 5,75%;
5. Voor de tarieven voor leges (dienstverlening) ten aanzien van:
- drank en horeca worden in 2024 alleen trendmatig verhoogd net als alle andere tarieven.
- evenementenvergunning: het tarief structureel bepalen op 15% (= € 532) van de kostprijs bij evenementen met een commercieel karakter;
-evenementenvergunning met een maatschappelijk karakter: geen kosten in rekening brengen;
6. Tarieven rioolbelasting, afvalstoffenheffing: tariefsontwikkeling op basis van kostendekkendheid;
7. Tarieven voor parkeren: voor 2024 uitgaan van tariefstijgingen van 10%;
8. Tarieven Veerdienst en Lingehaven: de tarieven jaarlijks te verhogen met het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie van het CPB;
9. Ten aanzien van het tarief naheffingsaanslag parkeerbelasting het wettelijk maximumtarief aanhouden;
10. Huren woningen: uitgaan van de mogelijkheden en richtlijnen uit de circulaire Huurprijsbeleid 1 januari 2023 t/m 30 juni 2024 van het min. BZK;
11. Huren niet-woningen: de bepalingen terzake uit de gesloten huurovereenkomsten volgen (wat in de regel neerkomt op een tariefsontwikkeling op basis van de CPI-index alle huishoudens);
12. De rekenrente is bepaald op 1,3%;
13. De rente voor de grondexploitatie is bepaald op 1,04%;
14. De targetrente wordt niet gebruikt;
15. Raming aantal inwoners per 1 januari 2024: 38.611;
16. Raming aantal woonruimten per 1 januari 2024: 17.862;
17. Indexatie van nog niet gestarte investeringen 3%;
18. Meerjarenonderhoudsplannen worden niet geïndexeerd.

Toelichting

1. CAO-loonstijging
De huidige CAO loopt van 2 januari 2023 tot en met 1 januari 2024. De gemiddelde loonsverhoging in 2023 is 9,1%, terwijl we 3,6% hebben begroot over 2023. We houden in deze perspectiefnota rekening met een stijging de totale loonsom met 8,5% in 2024. Dit percentage bestaat uit een correctie van 5,5% (9,1%-3,6%) en een raming van 3% over 2024.

2. Prijsstijging
Wij stellen voor om vooralsnog, conform raming van het Centraal Plan Bureau (CPB), een prijsstijging van 3% voor de 'wmo' en 'overige prijsgevoelige budgetten' te hanteren en een inflatiecorrectie toe te passen over 2022/2023. De inflatiecorrectie wordt pas inzichtelijk in de meicirculaire en daarna pas financieel verwerkt. Ligt in lijn met de compensatie die wij als gemeente krijgen van het Rijk en die door het Rijk kenbaar wordt gemaakt in de meicirculaire 2023. Deze inflatiecorrectie zal na bekendmaking worden verwerkt.

3. Gesubsidieerde instellingen
Subsidies worden gebruikelijk geïndexeerd met de door het CPB geprognosticeerde percentages voor loon- en prijsstijgingen. Uit analyse van de systematiek blijkt dat we grofweg zo'n 50% van de totale subsidies toekennen aan de looncomponent en 50% aan de prijscomponent. In het kader van eenvoud en transparantie stellen wij voor om gesubsidieerde instellingen met 5,75% te compenseren (het gemiddelde van 8,5% voor lonen en 3% voor prijsstijgingen). De inflatiecorrectie over 2022/2023 heeft uiteindelijk ook effect op dit percentage.

4. Diverse tarieven
Voor de diverse tarieven hanteren we een indexcijfer van 5,75%.

5. Tarieven voor leges (dienstverlening)
De tarieven van evenementen met een commercieel karakter worden trendmatig verhoogd. Bij evenementen met een maatschappelijk karakter worden geen leges in rekening gebracht gezien het maatschappelijke doel van verbinding en ontmoeting van de Gorcumse inwoners.

7. Indexatie voor parkeren
De parkeertarieven zijn de afgelopen jaren niet aan het inflatiepercentage aangepast. In 2019 heeft de laatste tariefswijziging plaatsgevonden. De parkeerinkomsten bestaan uit opbrengsten van parkeergarages en straatparkeren (belasting). Wij stellen voor om de parkeertarieven voor 2024 te indexeren.

Daarnaast stellen we voor om de bezoekersregeling aan te passen. Vanwege de digitalisering is de bezoekersregeling nu omgerekend 21 cent per uur in plaats van een vast (dag)tarief van € 2,50. De digitale regeling kent geen minimum tijdsduur. Door het invoeren van een vast starttarief van € 2 en ieder (volgend) uur het uurtarief van 21 Eurocent op te nemen is het nog steeds aantrekkelijk om bezoekers te ontvangen echter sluit deze regeling beter aan op de regeling van de oude fysieke kaarten. Deze werden verkocht voor € 2,50 en ongeacht de parkeerduur op een dag eenmalig inzetbaar.

12. t/m 14. Rente
Conform het gestelde in het Treasurybeleid worden jaarlijks bij de Perspectiefnota de diverse rentepercentages bepaald. Voorgesteld wordt de rekenrente op 1,3% te stellen. Aan de grondexploitaties dient de werkelijke rente te worden toegerekend. Deze rente wordt bepaald op de verhouding vreemd vermogen en totaal vermogen en het gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille. De rente voor de grondexploitatie is 1,04%. De targetrente wordt niet gebruikt.

Gemeente Gorinchem
Stadhuisplein 1
Postbus 108 / 4200 AC Gorinchem
Telefoon: 14 0183
gemeente@gorinchem.nl

gorinchem.nl

Perspectiefnota 2024-2027

I&O-sessie

Gorinchem, 22 juni 2023

Gemeente Gorinchem

Agenda

- Opzet Perspectiefnota
- Financiële ontwikkelingen
- Investeringen
- Inzet beschikbare dekkingsbronnen
- Uitgangspunten
- Uitkomsten meicirculaire gemeentefonds
  - Algemene uitkering
  - Jeugdzorg

Gemeente Gorinchem

Opzet Perspectiefnota

- **Financiële ontwikkelingen**
  - Technische bijstellingen
  - Ontwikkelingen gemeentefonds
  - Ruimtevragers collegeprogramma
  - Overige ruimtevragers
- **Spaarsystemen**
- **Investeringen**
  - Investeringsplafond
  - Dekkingsbronnen
  - Investeringsvoorstellen
- **Overige ontwikkelingen**
- **Bijlagen**

Gemeente Gorinchem

Financiële ontwikkelingen

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Actueel begrotingssaldo	**3.059**	**7.531**	**2.946**	**392**
Technische bijstellingen	-5.572	-6.334	-6.182	-6.168
Collegeprogramma	-1.746	-1.297	-1.196	-1.080
Ruimtevragers	-2.071	-1.938	-1.080	-1.080
Dekkingen				
Verwachte/nodige ontwikkelingen gemeentefonds (m.n. dekking L&P)*	5.798	5.798	5.798	7.798
Actualiseren lopend investeringsprogramma	449	410	177	23
Indexering parkeertarieven	138	138	138	138
Bijgesteld meerjarenperspectief	**55**	**4.308**	**601**	**24**

- Positief sluitend meerjarenperspectief
- Uitkomsten meicirculaire zijn in dit overzicht nog niet verwerkt

Gemeente Gorinchem

Investeringen

- Investeringsplafond van € 5 mln. per jaar (wordt jaarlijks geïndexeerd)
- Financiële investeringsruimte komende jaren onder druk
  - Wel ruimte beschikbaar binnen investeringsplafond

Investeringen (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Ruimte in investeringsplafond	0	1.226	3.009	3.120

Gemeente Gorinchem

Inzet beschikbare dekkingsbronnen

- Reserve duurzaamheid en infrastructuur
- Algemene reserve
- Reserve Sociaal domein
- 'variant' sparen voor nieuwe investeringen

Gemeente Gorinchem

Uitgangspunten

- CAO-loonstijging 8,5% (inhaalslag van 5,5% en 3% vanaf 2024)
- Prijsstijging 3% conform raming CPB
- Kostendekkendheid van leges en heffingen
- Indexatie van 10% voor de parkeertarieven
- Tarieven Riveer jaarlijks verhogen met prijsindex gezinsconsumptie CPB

Gemeente Gorinchem

Uitkomsten meicirculaire

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Bijgesteld meerjarenperspectief	**55**	**4.308**	**601**	**24**
Lagere L&P-ontwikkeling (meicirculaire)	-1.070	-1.209	-2.020	-1.911
Bijgesteld meerjarenperspectief	**-1.015**	**3.099**	**-1.419**	**-1.887**

- Loon- en prijscompensatie circa € 2 mln. lager
  - Verschil tussen CAO gemeenteambtenaren en inschatting ontwikkeling rijksambtenaren
  - Verschil tussen benodigde compensatie verbonden en gesubsidieerde partijen en geboden compensatie
- Positieve bijstelling in 2027 (ravijnjaar) van € 2 mln. komt overeen met raming
- Opgave voor de Begroting 2024 en verder

Gemeente Gorinchem

Uitkomsten meicirculaire jeugdzorg

Jeugdzorg (bedragen * 1.000)				
	2024	**2025**	**2026**	**2027**
Rijksbijdrage jeugdzorg meicirculaire	3.105	1.925	1.571	1.470
Inschatting huidige kostenontwikkeling	-3.415	-3.415	-3.415	-3.415
Ombuigingen/besparingen	**-310**	**-1.490**	**-1.844**	**-1.945**

- Op dit moment rijksbijdrage tot en met 2025 bekend, daarna omvang nog niet definitief
- Oplopende verschillen tussen rijksbijdrage en kosten
- Hervormingsagenda landelijk onderwerp van gesprek

Gemeente Gorinchem

Dank voor jullie aandacht!

Sebastiaan Bouwmeester

Gemeente Gorinchem